

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

XXXIV. De verbis Origenis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

Pfal. 67. d
e Psal. 44. b

est Deo habitare in eo: siquidem propterea unxit eum oleo lætitiæ præ participibus suis ^e. Mons cœlestium aromatum, mons charismatum (spiritualium), non ad mensuram accipiens spiritum, sed omnimodam obtinens plenitudinem gratiarum. Magnus mons, in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi sunt, in quo tota humanitatis veritas, tota divinitatis inhabitat plenitudo: excelsus & immensus: in quo omnia instaurantur quæ in cœlis & quæ super terram, ut sit Deus omnia in omnibus.

Quomodo ad
hunc montem
ascendendum.
Cant. 1. a

Venite, ascendamus in hunc montem, fratres, & si via nobis videtur ardua, exoneremus nos: si arcta, etiam exinanire nos non parcamus: si longa, tantò magis festinemus: si laboriosa, clamemus ei: *Trabe nos post te, in odore unguentorum tuorum curremus* ^f. Felix qui sic cucurrerit, ut comprehendat, immo ut ipse comprehendatur, & in illam amplitudinem montis & plenitudinem corporis Christi mereatur admitti. Felix qui in illum beatificum montem tam desideranter & perseveranter ascendit, ut in loco sancto locum accipiens stationis, Deo Patri in sancto ejus appareat, simul & videat virtutem ejus & gloriam ^g. Haud aliam sanè, quam eundem ipsum montem montium, montem coagulatum & pinguem, Jesum Christum Dominum nostrum. In quo nimirum per prædestinationem ab æterno apparuit ei qui dilexit nos, & gratificavit in dilecto Filio suo, in quo elegit nos ante mundi constitutionem ^h. Sed jam tunc cognoscemus sicut & cogniti sumus, cum plenius & perfectius exaltatus altissimus & uberimus ille mons omnia trahet ad se, qui est super omnia benedictus in secula, Amen.

Pfal. 62. a

Eph. 1. a

S E R M O XXXIV.

De verbis Origenis*.

In hoc Sermo-
e quibusdam
verbis Origenis,
inuis sanu sen-
entia præferenti-
us antidotum
dhibet.

Verba Origenis,

Levit. 10. b

Origenis scripta,
t in multis er-
mea cautè le-
enda.

NOcere possunt, ut vereor, fortè nonnullis verba quæ heri lecta sunt vobis, ex homilia scilicet Origenis super capitulum illud legis, ubi Aaron & filii ejus vinum bibere prohibentur, cum accessuri sunt ad altare: si recipiant ea simpliciter sicut sonare videntur. (Salvator meus, inquit, luget etiam nunc peccata mea, & tandiu est in mœrore, quandiu nos persistimus in errore.) Plurima quoque aliâ in hunc modum abundantius forsitan quam circumspectius dicta, nec tam sobriè quam disertè. Quidnam sibi vult insolitus iste grunnitus, aut quis inter vos nescio quid submurmurat? Scio quidem doctos in lege divina hujusmodi verba ridere, sed nihilominus & minus sapientibus me confiteor debitorem. Nec modo de intellectu Origenis quæstio est, potuerit forsitan hyperbolicè loqui: ipse viderit, nihil interest nostra. Quamvis ne hoc quidem silendum arbitror, quòd evidentissimè illum contra fidem nonnulla scripsisse, sanctorum Patrum

Patrum tradat autoritas, atque ideò non sine circumspectione monet esse legendum. Verùm non in præfenti non quid ipse senserit quærimus, sed id agere cupimus, ut vos omnes quod ad sanam doctrinam pertinet sentientes, nihil moveamini verbis illis.

Abfit enim ut in cœlo credatur locus esse tristitiæ, sicut nec culpæ. Nemo ibi delinquere, nemo lugere potest, sicut nec in terra quidem pœna ulla fuisset, nisi iniquitas præcessisset. In cœlo utique sola justitia, sola nihilominus lætitia est: in inferno solum peccatum, & pœna peccati: porrò in medio utraque inveniuntur, atque ideò neutra consummata. In multis offendimur, quia in multis offendimus omnes ^b, quoniam enim nullus in cœlo passionis locus esse poterat vel doloris, proptere a sanè Unigenitus Dei Patris Passione sua hominem redempturus, sicut carnem in qua pateretur (qui pati non poterat in divinitate) suscepit, sic etiam in terris visus est, & cum hominibus conversatus est ^c, ut humiliaret etiam semetipsum in loco afflictionis. Hic ergò turbare se, pavere quoque dignatus est & tædere, tentatus per omnia pro similitudine abiq; peccato. In terra, inquam, verè lachrymatus est Jesus, vere contristatus, vere passus, vere mortuus, vere sepultus: sed ubi surrexit, vetera transierunt. Noli ultra dilectum tuum in tuo quærere lectulo, surrexit, non est hic. Vox sponsæ est ^d, *In lectulo meo quæsi quem diligit anima mea, quæsi & non inveni.* Maria fuit quæ Dominum quæsiuit in lectulo, quæsiuit in tumulo, nec invenit ^e. Magis autem invenerunt eam vigiles, & dixerunt. *Quid quæris viventem cum mortuis?* Fuit quidem cum mortuis, sed jam non est: fuit inter mortuos, sed & tunc liber fuit. Siquidem ipse sese turbavit, ipse animam suam posuit, quia ipse voluit oblatu: & omnis ei infirmitas de voluntate fuit, non de necessitate. Unde & quod infirmum erat Dei, fortius erat hominibus ^g: quòd esset tunc quoque etiam inter parvulos magnus, inter infirmos validus, inter mortuos liber. Videtur quidem & in nostris aliquando tribulationibus esse nonnulla libertas, cum videlicet pro peccatis proximorum libera & liberali charitate laborem pœnitentiæ sustinemus, lugentes pro eis, jeiunantes pro eis, vapulantes pro eis, & quæ non rapuimus exfolventes. Unde & Paulus: *Cum liber essem, inquit ^h, ex omnibus, omnium me servum fecit.*

Cæterum nihil hoc ad libertatem illius, qui nihil proprii delicti habuit, qui nihil morti debuit, nihil meruit tribulationis. Nam & nobis quidem etiam voluntarias illas tribulationes etsi proximus exigere forsitan ex jure non potest, exigit tamen Deus. Et si proximo fortè videtur quis reddere plusquam debeat, Deo tamen nemo unquam totum reddit quod debeat. *Mihi autem, inquit Apostolus ⁱ, pro minimo est, ut à vobis judicer, aut ab humano die, sed neque me ipsum iudico.* Nota sanè quod alibi ait ^k:

Sermones S. Bernardi.

O o o o

Si nosmeti-

In cœlo nullus tristitia aut culpa locus.

^b Iacob. 3. a

^c Baruc. 3. & *Christus carnem suscepit in qua pati posset.*

^d Cant. 3. a

^e Matt. 28. a

^g 1. Cor. 1. d

Christus voluntariè passus.

^h 1. Cor. 9. c

Deo nemo unquam reddit quod debet.

ⁱ 1. Cor. 4. *

^k 1. Cor. 11. g

1. Cor. 2. d. *Si nosmetipsos iudicaremus, non utique iudicaremur.* Et idem ¹: *Spiritualis homo omnia diiudicat.* Non enim iudicare hic posuit, sed *diiudicare*: quod utique discernere & probare est: sicut item ait ^m: *Beatus qui se non iudicat in eo quod probat.* Itaque pro minimo illi erat ut ab eis iudicaretur, quibus nihil sese debiti officii subtraxisse sciebat, nihil peccasse in aliquem, sed magis omnibus praestitisse, adeo ut segura conscientia ingenue loqueretur ⁿ: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uxor?* Nam & Judæis Judæus factus est, ut Judæos lucrifaceret, & his qui sine leg e erant, tanquam sine lege: postremo omnibus omnia factus est, ut omnes salvos faceret ^o. Merito proinde pro minimo illi erat ut ab eis iudicaretur, quibus usque adeo sese sine offensione praeberat: inter quos sic honorificaverat ministerium suum. Sed neque ipse se diiudicabat in eo quod probabat, perfecte etiam sibi quod debebat impendens, corpori castigationem, animæ miserationem, atque omnem custodiae sollicitudinem cordi suo, ut nec in se quoque peccati conscius haberetur. *Sed non in hoc,* inquit ^p, *justificatus sum: qui autem iudicat me, Dominus est.* Illius enim per orsus nequeo declinare iudicium: & si justus fuero, non levabo caput, quoniam omnes justitiæ meæ tanquam pannus menstruatæ coram illo ¹. Non est qui in conspectu eius justificetur ⁿ, non est usque ad unum.

Cæterorum siquidem nemo est, quem non oporteat dicere Deo, *Tibi peccavi, sed magnus qui in veritate potest dicere ^s, tibi soli.* Solus ille etiam inter mortuos penitus liber fuit, qui peccatum non fecit, cuius justitia sicut montes Dei. Cæterum jam nec inter mortuos est, sed assumptus ab eis, mutatus corpore, mutatus corde, ingressus in potentias Domini, & omni infirmitate privatus, exutus nimirum tordidas illas vestes, quibus sanè apud Zachariam Prophetam ^p primo vestitus apparuit, & induus splendidis, sicut loquitur in psalmo ⁿ: *Conscidisti saccum meum, & circumdediti me latitia.* Quia enim veram humanæ carnis & animæ substantiam suscepit, veram utriusque naturam: nec corporis illi defuerunt, nec animæ passiones, sed ex hoc jam glorificatus est in utroque. Puto autem quòd utriusque glorificationem brevi uno versiculo Propheta comprehendit dicens ^x: *Dominus regnavit, decorem induit, induit Dominus fortitudinem.* Decorem sanè in corpore claritatis, fortitudinem verò in perturbabili statu mentis. Denique *tristis est,* inquit ^y, *anima mea usque ad mortem.* Unde & inclinans caput dixit: *Consummatum est ^x.* ne quid deinceps infirmitatis in eo liceat suspicari.

Sed ait iste: Si Apostolus ipsius luget quosdam qui ante peccaverunt, nec poenitentiam egerunt in his quæ gesserunt, quid dicam de ipso, qui Filius dicitur charitatis? Et deinde. Cum ergo quæ nostra sunt quaesierit,

1. Cor. 2. d.

m Rom. 14. d.

n 2. Cor. 11. g.

o 1. Cor. 9. c.
Paulus non
hominis, nec
proprium sed
Dei iudicium
astimat.

p 1. Cor. 4.

q Esa. 64. b
r Ps. 142. a.s Psal. 50. a
Christus post
resurrectionem
impassibilis.y Zach. 7. a
n Psal. 29. c.

x Psal. 92. a.

y Matt. 26. d
z Ioan. 19. f.

aa 2. Cor. 12. g.

fuerit, nunc jam nos non querit, nec quæ nostra sunt cogitat, nec de erroribus nostris meret, nec perditiones nostras deslet & contritiones, qui fleuit super Hierusalem ^b. Item. Nunc, inquit, quia misericors & miserator est Dominus, maiori affectu quam Apostolus Iesus flet cum flentibus, & luget eos qui ante peccaverunt. Nec enim putandum est, quod Paulus lugeat pro peccatoribus & fleat, Dominus autem meus abstineat à fletu. Hæc quidem sic accipere, quidni adhuc dilectum in lectulo querere dicam? Nescit mortuus extra tumulum, nescit infirmus extra lectum, nescit parvulus extra lectulum querere quem diligit anima sua. Verum ille (ut supra meminimus) non minus corde, quam corpore glorificatus (immò tanto amplius, quanto amplior anima & gloriæ capacior est quam caro) sicut non potest negligere suos, sic nec lugere pro eis. Sed quando humana fragilitas eiusmodi capere possit affectum, qui sine miseria misereatur, & sic diligit eum qui dolet aut qui periclitatur, ut tamen ipse omninò nec doleat nec turbetur? Veruntamen etsi id longè supra nostram experientiam est, Deo tamen nihil impossibile est. Potest igitur non modo sibi, sed & suis omnibus quos infirmitate carnis exutos, virtute induit, & in potentias introduxit, eam conferre dilectionem, quæ gaudeat cum gaudentibus, non autem fleat cum flentibus: & sic eos amat, quos efficacissimè & affectuosissimè uniat, ut ipsa tamen imperturbabilis perseveret. Nec dubium sanè, quin longè præstantior sit ea dilectio, quemadmodum medicina (si quæ tamen eiusmodi est) preciosior utique iudicatur, quæ sic curat vulnera, ut inter curandum nec virtus eius in aliquo, nec substantia minuatur: quàm ea quæ sic curat, ut curando deficiat aut corrumpatur.

Licet ergo fleverit Dominus super Hierusalem ^c, ex hoc jam omninò non flebit: sicut mortuus est, sed resurgens ex mortuis jam non moritur ^d? sicut fuit in lectulo, sed exurgens jam in lectulo non invenitur. Habebet tamen etiam nunc ineffabiliter ampliorem affectum & efficacior, quam habeant qui lugent pro delinquentibus, aut pro fratribus ponunt animas: quamvis ipse quidem, consummato nimirum opere suo, neutrum deinceps sit facturus. Nostræ infirmitatis istud est, quorum adhuc in mari sagena trahitur & ex omni genere piscium congregat, nihil omninò discernens. Ille enim, nec modò ille, sed & Apostoli, & cæteri qui cum eo sunt sancti, ad littus utique pervenerunt, nec mixtos pisces in vasis posuere, sed electos, & bonos tantum, nam malos utique foras miserunt ^e. Quantos ego interim cogor trahere malos pisces, quantos anxios & molestos intra sagenam meam congregavi, quando vobis adhæsit anima mea? Congratulor proficientibus: jucunda affectio bonus est piscis. Condoleo deficientibus, fleo cum flentibus, angor pro periclitantibus, infirmor cum infirmantibus, uxor cum scandalizans. Gravia sunt hæc & acerba, utique mali

Oooo 2

pisces.

*Alia dicta
Origenis mi-
sericordiam
congrua
b Luc. 19. f*

*Christus &
beati non am-
plius passioni-
bus vel affe-
ctibus obnoxii.*

c Luc. 19. f

*d Rom. 6. b
Misericordia
tamen non
experies.*

e Matt. 13. f

pisces. Malos autem dixerim non propter culpam, sed propter pœnam. Faciat, DEUS, ne à multitudine malorum piscium obruamur pusillanimitate spiritus & tempestate, donec perveniamus ad optati littoris stationem, ubi malos separemus & secludamus à bonis, ut videlicet de cætero nec luctus nec clamor, sed nec ullus dolor aut etiam timor sit in finibus nostris, sed gratiarum actio, & vox exultationis.

S E R M O XXXV.

De vita & officio Religiosorum & ipsorum Prælatorum.*

* *Alias De tribus ordinibus Ecclesiæ, ad Patres in Capitulo habitus.*

* *Ezech 14 d Tres ordines seu status Ecclesiæ Prælatorum, Continentium, Conjugatorum.*

Status hominum in seculo periculosus.

Nec tamen continentium status omnino securus.

Hoc mare magnum & spatiosum (in quo utique certum est, nihil aliud quàm præsens sæculum amarum fluctuans designari) tribus hominum generibus suo cuique modo pervium est, ut transeant liberati. Tres enim sunt Noe, Daniel, & Job*: quorum primus navi, secundus ponte, tertius vado transit. Porro tres homines, tres ordines Ecclesiæ signant. Noe quidem arcam rexit ne periret diluvio, ubi protinus rectorum Ecclesiæ formam agnosco. Daniel vir desideriorum, abstinentiæ & castimoniæ deditus, ipse est soli Deo vacans, pœnitentium & continentium ordo. Job quoque substantiam huius mundi benè dispensans in conjugio, fidelem designat populum terrena licitè possidentem. De primo igitur & secundo nobis habendus est sermo; quoniam assunt venerabiles Fratres & Coabbates nostri de numero prælatorum, assunt & Monachi de pœnitentium ordine: à quo tamen nec nos Abbates alienos reputare debemus, nisi fortè (quod absit) officii nostri gratiâ nostræ fuerimus professionis immemores. Tertium igitur, conjugatorum videlicet ordinem magis succinctè transcurro, tanquam minus ad nos pertinentem. Ipse est, qui maximè mare magnum vado pertransit, laboriosum prorsus & periculosum etiam & longum habens iter: quippe quod nulla viæ compendia capter. Nam quòd periculosum sit iter, in eo patet, quod tam multos in eo perire dolemus, tam paucos videmus, sicut necesse est, pertransire. Valde enim difficile est, præsertim diebus istis quibus malitia nimis invaluit, inter undas huius mundi, voraginem vitiorum, & criminalium peccatorum foveas declinare.

At continentium quidem ordo & ponte pertransit; quod iter brevius & facilius & securius esse nemo est qui nesciat. Sed omitto laudes, pericula magis ostendo: hoc enim multo melius atque utilius est. Recta quidem semita vestra, charissimi, & securior conjugatorum viâ, non tamen omninò securâ. Timendum enim periculum triplex, id est ne forte aut æquare se alteri, aut respicere retro, aut certe in medio ponte stare, aut residere quis velit. Neque enim ullum ex his tribus pontis patitur angustia, & arcta viâ quæ ducit ad vitam. Contra ergo primum periculum

oremus